

Отличие предлагаемой методики от предложений других авторов – возможность отделить этап формирования ядра от общего анализа и проектирования кластера, соответственно, придерживаться такой последовательности при внедрении плана ЭЭ кластеризации. То есть предлагается, прежде всего, сформировать ядро кластера.

Дальнейшие исследования в этой методологической сфере могут быть связаны с разработкой порядка кластеризации, его экономико-правовых и организационно-хозяйственных аспектов.

Литература

1. Hartigan, J.A. and M.A. Wong \Algorithm AS 136: A k-means clustering algorithm. In: Applied Statistics – 28.1 – P. 100-108.
2. Дюран Б. Кластерный анализ / Б. Дюран П. Одел; пер. с англ. Е.З. Демиденко; под ред. А.Я. Боярского. – М.: Статистика, 1977. – 64 с.
3. Соколенко С.І. Кластери в глобальній економіці / С.І. Соколенко. – К.: Логос, 2004. – 848 с.
4. Соколенко С.И. Промышленная и территориальная кластеризация как средство реструктуризации / С.И. Соколенко // Безопасность Евразии. – 2002. – № 1. – С. 433-445.
5. Трофимова О.М. К вопросу о формировании инновационных кластеров в региональной экономике / О.М. Трофимова // Научный вестник Уральского академии государственной службы: политология, экономика, социология, право. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // <http://vestnik.uara.ru/ru-ru/about/>
6. Тетиор А.Н. Экологическая инфраструктура / А.Н. Тетиор. – М.: «Колосс», 2004. – 271 с.
7. Алгоритмизация информационной поддержки принятия управленческих решений на основе многовариантного моделирования и прогнозирования в социальной сфере региона / Е.Н. Коровин, О.В. Родионов, Е.Д. Федорков. — Воронеж. – 2002. – 110 с.

338.439.053

*Дятлова Ю.В., аспірант,
Донецький державний університет управління*

**ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА ПРОМИСЛОВИХ РЕГІОНІВ:
НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ТА МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

Проблема забезпечення продовольством для будь-якої держави за всіх часів та умов господарювання була пріоритетною, а в останні двадцять років актуалізувалася через недостатність світових продовольчих ресурсів як важлива умова національної та економічної безпеки. Проблема продовольчої безпеки є актуальною й для України, економіка якої перебуває в трансформаційному процесі адаптації щодо ринкового господарювання в умовах глобалізації. Вітчизняний агропромисловий комплекс, і зокрема сільське господарство, має значний потенціал, який не реалізовано повною мірою, що впливає на забезпечення продовольчої безпеки держави і регіонів.

Загальним питанням продовольчого забезпечення присвячено праці фундаторів політичної економії, серед яких слід відзначити А. Маршалла, Т. Мальтуса, Д. Рикардо, А. Сміта, К. Маркса й ін. Сучасному аспекту вирішення проблеми на державному рівні, в тому числі в рамках національної та економічної безпеки держави, приділено увагу такими провідними вітчизняними науковцями, як О. Гойчук [1], І. Лукінов [2], П. Саблук [3], О. Шебаніна [4] й ін., продовольчій безпеці регіонів – наукові праці О. Скидан [5], О. Резнікової [6], Н. Басюркіної [7] й ін. Незважаючи на широкий спектр наукових праць, продовольчій безпеці промислових регіонів приділено недостатньо уваги, особливо щодо формування системи забезпечення та розвитку механізмів, які враховували б специфіку проблем щодо їх самозабезпечення продовольством. Це й обумовило актуальність і мету дослідження, тим більш що сьогоднішня підвищено роль і відповідальність регіонів у рішенні багатьох державних проблем, у тому числі і щодо забезпечення населення продовольством.

Система забезпечення продовольчої безпеки держави і регіонів, як її територіальних підрозділів, містить адміністративно-управлінську, економічну та соціальну складові (рис. 1):

Адміністративно-управлінська складова представлена суб'єктами управління – це загальнодержавні органи, починаючи з Президента і до місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування, а також профільні міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, перелік яких визначено в законопроекті «Про продовольчу безпеку України» і в наукових працях [8, с. 82]. Соціальна складова містить об'єкти управління – від нано- до макрорівня, і щодо переліку елементів цієї складової думка вчених є узгодженою, на відміну від інших складових. Так, у

більшості наукових праць відсутня конкретизація адміністративно-управлінської складової на регіональному рівні, здебільшого в них включено управління місцевих державних адміністрацій в сфері АПК та забезпечення продовольством [7, с. 160-161]. Між тим, особливістю структурних складових системи забезпечення продовольчої безпеки промислових регіонів є необхідність у наявності розвинутої галузі торгівлі, і перш за все оптової, з налагодженими зв'язками для здійснення міжрегіональних постачань продовольства, в обсягах, що доповнюють недостатнє їх виробництво регіональним АПК.

Рис. 1. Складові структури системи забезпечення продовольчої безпеки

Виходячи з цього, запропоновано в адміністративно-управлінській складовій системі забезпечення продовольчої безпеки розширити перелік органів на державному і регіональному рівнях, а також включити недержавні організації, які здійснюють визначений вплив на економічні відносини в системі. Так, на державному рівні система регулюється механізмами, які застосовуються, крім вищезначених, Міністерством економічного розвитку та торгівлі України, на регіональному – Головними управліннями економіки та Головними управліннями торгівлі облдержадміністрацій, в районах – відділами економіки та відділами торгівлі райдержадміністрацій. Також необхідно враховувати в адміністративно-управлінській складовій системі недержавні (неурядові) організації – об'єднання виробників сільськогосподарської і продовольчої продукції і громадські організації в сфері захисту прав споживачів.

Слід зазначити, що на регіональному рівні, а саме в Головних управліннях агропромислового розвитку облдержадміністрацій, незважаючи на багатоаспектність відділів і секторів (рис. 2), типових для більшості областей, відсутнім є функціонально спеціалізований підрозділ з формування й аналізу ринків сільськогосподарської продукції та продовольства, що обмежує застосування інструментів впливу на продовольчу безпеку регіону. Тому доцільним таку функцію змінити Головним управлінням торгівлі облдержадміністрацій.

Із недержавних організацій – об'єднань виробників – тільки окремі мають відділення у всіх регіонах (наприклад, Асоціація фермерів і землевласників України), крім того продуктова спеціалізація їх членів є дуже широкою. Це обумовлює нагальну необхідність та підґрунтя для створення об'єднання виробників продукції певної групи на регіональному рівні, що дасть можливість більш ефективно формувати регіональні ринки та здійснювати міжрегіональну торгівлю, просуваючи продукт під визначеним брендом.

Економічну складову системи становлять сукупність галузей АПК і торгівлі, що виробляють та доводять до споживача продукти харчування, а також резервний продовольчий фонд зі страховими запасами продовольства, на державному рівні – зерна. Реформування системи продовольчої безпеки передбачено «Комплексною програмою підтримки розвитку українського села на період до 2015 року», однак тільки в аграрному секторі і в напрямку удосконалення методів, механізмів і діючих

інструментів управління АПК та інфраструктурного забезпечення його розвитку та розробки моделі, яка раціонально поєднує державне і недержавне управління.

Безсумнівно, що розвиток регіональних АПК та обсяги виробництва продукції сільського господарства, як основної його галузі, становить підґрунтя для самозабезпечення населення регіону продуктами харчування.

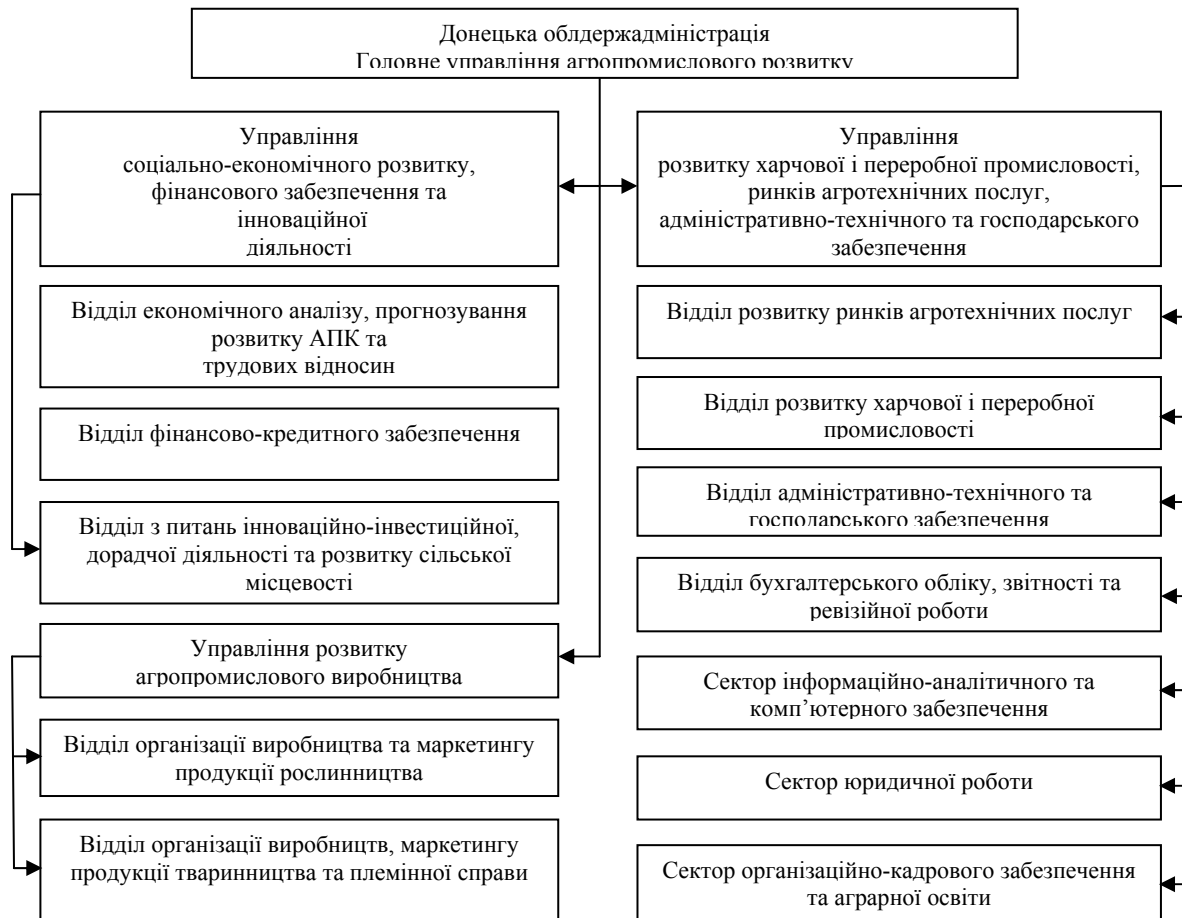

Рис. 2. Структурні підрозділи Головного управління агропромислового розвитку Донецької облдержадміністрації

Особливістю промислових регіонів є те, що як виробництво, так і споживання населенням основних продуктів харчування за їх окремими видами є нижчим за загальнодержавний рівень і раціональні норми, зокрема за такими продуктами, як молоко та молочні продукти, картопля, плоди, ягоди та виноград, риба та рибні продукти (табл. 1) [9, с. 176-178; 10, с. 96-100].

Такий стан із забезпечення продовольством промислових регіонів потребує налагоджених зв'язків між управлінськими структурами облдержадміністрацій (Головними управліннями агропромислового розвитку, Головними управліннями економіки та Головними управліннями торгівлі) для здійснення його міжрегіональних постачань в обсягах, що є додатковими при недостатньому їх виробництві регіональним АПК та є необхідними для забезпечення населення відповідно раціональних норм споживання продуктів харчування. Регулярне здійснення таких зв'язків є напрямом розвитку комунікативного та інформаційного механізму регулювання системи забезпечення продовольчої безпеки регіону.

Основними механізмами забезпечення продовольчої безпеки в регіоні, що застосовуються в теперішній час та формуються на державному рівні, є нормативно-правовий та фінансово-економічний. Найбільш впливовим є нормативно-правовий механізм, оскільки прийняті закони обумовлюють і організаційні, і економічні засади відносин в різних галузях і сферах національної економіки. Правові засади сфери забезпечення продовольчої безпеки становлять: Конституція України та Закони України «Про основи національної безпеки України», «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року», «Про державну підтримку сільського господарства України», «Про зерно та ринок зерна в Україні», «Про молоко та молочні продукти»,

«Про державний матеріальний резерв», «Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини», «Про захист прав споживачів» й інші, які сприяють процесам відтворення в АПК, безпеки продукції та робіт, а також стосуються формування та реалізації регіональної політики.

Таблиця 1

Виробництво та споживання основних видів продуктів харчування на одну особу в 2010 р.

Продукти	Області				Україна
	Дніпропетровська	Донецька	Запорізька	Луганська	
М'ясо та м'ясопродукти, кг	56,5	59,8	51,9	43,4	<u>52,0</u> 80 ¹
Молоко та молочні продукти, кг	178,9	178,2	176,5	173,6	<u>206,4</u> 380 ¹
Яйця, штук	280	294	271	254	<u>290</u> 290 ¹
Хліб та хлібопродукти, кг	106,9	106,5	104,2	115,6	<u>111,3</u> 101 ¹
Картопля, кг	100,8	112,1	95,7	121,3	<u>128,9</u> 124 ¹
Овочі та баштани, кг	148,9	149,1	144,3	123,1	<u>143,5</u> 161 ¹
Плоди, ягоди та виноград, кг	50,8	50,6	39,7	31,5	<u>48,0</u> 90 ¹
Риба та рибні продукти, кг	16,2	19,0	17,0	14,7	<u>14,5</u> 20 ¹
Цукор, кг	38,9	41,7	37,6	40,8	<u>37,1</u> 38 ¹
Олія та інші рослинні жири, кг	16,3	15,9	14,6	16,1	<u>14,8</u> 13 ¹

Примітка: 1 – раціональні норми споживання Міністерства охорони здоров'я України «Орієнтовний набір основної продовольчої сировини і харчових продуктів для забезпечення у середньому на душу населення на 2005-2015 роки»

Нормативно-правовий механізм реалізується і через такі інструменти, як концепції, доктрини, стратегії і програми, Укази Президента, Постанови Кабінету Міністрів України, відомчі документи, а також державні стандарти, технічні регламенти, які містять загальні вимоги до здійснення технічної регламентації, стандартизації та оцінки відповідності нормативним документам, а також вимоги до груп продукції та її видів.

Організаційний механізм реалізується через структурні компоненти системи забезпечення продовольчої безпеки промислового регіону, а саме її адміністративно-управлінську, економічну і соціальну складові. Організаційний механізм реалізується не тільки через структуру елементів цих складових, але й їх вплив на виробничі процеси та відносини в сфері АПК і в торгівлі при формуванні внутрішніх аграрних і продовольчих ринків.

Економічний механізм є досить ємним і включає механізми фінансування, оподаткування, кредитування і страхування, які в сукупності створюють умови для виробництва і реалізації продовольства. Практична реалізація економічного механізму здійснюється через бюджетне фінансування сільського господарства. Незважаючи на наявність різних фондів (загального, спеціального, стабілізаційного) та їх програм (різних за цільовою функцією), обсяги державної прямої підтримки галузі, щорічна бюджетна квота якої становить 3 млрд. 43 млн. грн., є недостатніми. В цілому підтримка є малоефективною, оскільки сільгоспідприємства промислових регіонів переважно нею не користуються через додаткові умови, які залежать або впливають на їх фінансові результати.

У чинному Податковому Кодексі змінено механізм оподаткування у тваринництві і рослинництві. Через це сільгоспвиробники втратять кілька мільярдів гривень, що не сприятиме розвитку АПК за рахунок самофінансування. Банківські кредити становлять менше 20% обігових коштів, процентні ставки за ними є надмірними для сфери АПК, при цьому сільгоспідприємства промислових регіонів мають найбільші суми кредитів.

Розвиток фінансової інфраструктури аграрного виробництва лежить в площині створення спеціалізованих банків та кредитних спілок, страхових компаній і різних фондів. Для удосконалення

механізму кредитування аграрної галузі необхідно застосувати інструмент часткового або повного державного гарантування повернення позик, а для цього, щонайменше, – створити державні страхові компанії з регіональними відділеннями, і перш за все, виходячи з обсягів кредитування, в промислових регіонах.

Таким чином, у системі забезпечення продовольчої безпеки промислових регіонів, як і держави в цілому, визначено адміністративно-управлінську, економічну та соціальні складові. Оскільки особливістю продовольчого забезпечення промислових регіонів є менший рівень споживання населенням окремих продуктів харчування через менші обсяги виробництва, порівняно з середнім по Україні та раціональними нормами, запропоновано в адміністративно-управлінській складовій системи на державному і регіональному рівні враховувати органи управління сферою торгівлі. Саме наявність розвинутої галузі торгівлі є необхідним для забезпечення населення продуктами харчування відповідно до раціональних норм споживання. Ефективні комунікативні та інформаційні зв'язки між управліннями облдержадміністрацій промислових регіонів з такими у регіонах із сільськогосподарською спеціалізацією для здійснення міжрегіональних поставок продовольства є підґрунтям для розвитку комунікативного і інформаційного механізмів регулювання їх продовольчих ринків. Нормативно-правовий і економічний механізми формуються переважно на державному рівні. Підвищення ефективності організаційного механізму в системі забезпечення продовольчої безпеки регіонів можливо на засадах створення регіональних об'єднань виробників із визначеною продуктовою спеціалізацією, що дасть можливість більш ефективно формувати регіональні ринки та здійснювати міжрегіональну торгівлю.

Література

1. Гойчук О.І. Продовольча безпека: монографія / О.І. Гойчук. – Житомир: Полісся, 2004. – 348 с.
2. Лукінов І.І. Продовольча безпека та її гострота у світовому вимірі / І.І. Лукінов // Економіка АПК. – 2001. – № 4. – С. 33.
3. Саблук П.Т. Основні положення нової економічної парадигми національної продовольчої безпеки України в ХХІ ст. / П.Т. Саблук // Економіка України. – 2002. – № 5 (478). – С. 54–61.
4. Шибаніна О. В. Формування і ефективний розвиток продовольчого підкомплексу АПК : монографія / О. В. Шибаніна. – К. : ННЦ ІАЕ, 2007. – 368 с.
5. Скидан О.Т. Продовольственная безопасность как приоритет региональной аграрной политики / О.Т. Скидан // Экономика Украины. – 2004. – № 3. – С. 53–60.
6. Резнікова О. С. Удосконалення механізму забезпечення продовольчої безпеки в Україні / О.С. Резнікова // Економіка АПК. – 2010. – № 5. – С. 35-38.
7. Басюркіна Н.Й. Теоретичні засади створення організаційно-економічного механізму забезпечення продовольчої безпеки регіону / Н.Й. Басюркіна // Вісник соціально-економічних досліджень Одеського державного економічного університету. – 2011. – № 41 (2). – С. 160-169.
8. Вахович І.М. Зміст та складові регіональної політики забезпечення продовольчої безпеки країни / І.М. Вахович, І.В. Бодак // 36. наук. праць Луцького національного технічного університету. – Серія «Регіональна економіка». – Луцьк : ЛНТУ, 2011. – Вип. 8 (31). – Ч. 1. – С. 75-84.
9. Рослинництво України: Статистичний збірник за 2011 рік. – К.: Державна служба статистики України, 2012. – 108 с.
10. Тваринництво України: Статистичний збірник за 2011 рік. – К.: Державна служба статистики України, 2012. – 211 с.

330.15

*Ivanova A., Ts'okhla M., Elozgenko T.
Taurida National V.I. Vernadsky University*

WIND ENERGY: SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND PROSPECTS IN THE CRIMEA

Relevance of the chosen topic is that alternative energy sources are required to use in large volumes. And soon they can eventually completely replace the traditional sources. Because using fossil fuels creates pollution, such as oxides of sulphur and nitrogen which contribute to acid rain, and carbon dioxide which contributes to global climate change. Wind turbines produce electricity by using the natural power of the wind to drive a generator. The wind is a clean and sustainable fuel source, it does not create pollution and it will never run out. Improvements in this technology continue to make turbines cheaper and more efficient.

Theoretical, methodological and practical issues of energy security and sustainable development are considered in modern works of Russian and foreign scientists Borodyuk VM, VM Geets, Davydenko IV,